

VADLĪNIJAS VEIKSMĪGAI PAŠVALDĪBAS SAISTOŠO NOTEIKUMU SAGATAVOŠANAI PAR DZĪVOKĻA PABALSTU BĒRNAM BĀRENIM VAI BĒRNAM, KURŠ PALICIS BEZ VECĀKU GĀDĪBAS

Dzīvokļa pabalsta bērnam bārenim vai bērnam, kas palicis bez vecāku gādības (turpmāk – Dzīvokļa pabalsts) mērķis ir sniegt sevišķu atbalstu noteiktajai personu kategorijai – bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem.

Dzīvokļa pabalsts ir viens no pašvaldības palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā veidiem, līdz ar to tas, no vienas puses iekļaujas pašvaldības sniegtās palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā sistēmā, vienlaikus, no otrās puses, tam ir specifiskas pazīmes un īpatnības tiesiskajā regulējumā.

I NORMATĪVĀ REGULĒJUMA TIESISKAIS PAMATS UN BŪTĪBA

Tiesiskais pamats Dzīvokļa pabalstam:

Likums «Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā» (turpmāk – Likums). Dzīvokļa pabalsta piešķiršanas nosacījumi ir noteikti Likuma 25.² pantā.

Pašvaldība domes saistošajos noteikumos paredzētajā kārtībā maksā dzīvokļa pabalstu bez vecāku gādības palikušam bērnam no dienas, kad bērns sasniedzis pilngadību, līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai. Dzīvokļa pabalstu bez vecāku gādības palikušam bērnam pašvaldība maksā, pamatojoties uz bērna iesniegumu.

II DZĪVOKĻA PABALSTA PIEŠĶIRŠANAS ĪPATNĪBAS

- ❖ Dzīvokļa pabalsta piešķiršana ir **obligāta**. Maksāt šādu pabalstu ir pašvaldības pienākums, ja pastāv Likumā noteiktie nosacījumi pabalsta maksāšanai.
- ❖ Dzīvokļa pabalsts piešķirams, lai apmaksātu konkrētus izdevumus: izdevumi par dzīvojamās telpas lietošanu (īres maksa, nepieciešamie izdevumi par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām), izdevumi par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu (siltumenerģija apkures un karstā ūdens nodrošināšanai, elektroenerģija, patērētais ūdens, dabasgāze, kanalizācijas vai asenizācijas nodrošināšana, sadzīves atkritumu apsaimniekošana), ja tie nav ietverti īres maksā vai nepieciešamajos izdevumos par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām.

Pašvaldība domes saistošajos noteikumos paredz kārtību, kādā aprēķināms un izmaksājams dzīvokļa pabalsts bez vecāku gādības palikušam bērnam. Nosakot šādu kārtību, pašvaldībai jāņem vērā, ka, pirmkārt, Dzīvokļa pabalsta apmēram jābūt tādā, kas varētu segt vidusmēra vienistabas dzīvokļa īres un ar dzīvojamās telpas lietošanu saistītos izdevumus 100% apmērā. Otrkārt, Dzīvokļa pabalstu aprēķinot, tā summā jāierēķina visi Likumā 25.² panta otrajā daļā minētie izdevumi, nevis tikai, piemēram, izdevumi par apkuri un īres maksa.

Pašvaldība Dzīvokļa pabalsta aprēķināšanas kārtību var parādīt dažādi: nosakot normatīvus katram izdevumu veidam (piemēram, ka ir apmaksāta īres maksas summa līdz konkrētam apmērām par 1 m² un tmldz.) vai iepriekš izvērtējot, cik attiecīgās pašvaldības teritorijā izmaksā vidusmēra vienistabas dzīvokļa īre un ar dzīvojamo telpu saistīto izdevumu un pakalpojumu segšana un šādu konkrēto pabalsta apmēru norādīt saistošajos noteikumos kā konstantu summu (nosakot konkrētu summu, saistošajiem noteikumiem būtu pievienojams pielikums ar aprēķinu, kādā veidā šī summa veidojas). Normatīvu noteikšana un Dzīvokļa pabalsta izmaksāšana pēc konkrētiem čekiem un

maksāšanas dokumentiem būtu vairāk atbalstāma, jo šādā veidā pašvaldība izvairītos no situācijas, kad tā varētu izmaksāt lielāku summu, nekā to, ko persona faktiski iztērēja.

- ❖ Apstākļi, vai bārenis vai bez vecāku gādības palikušais bērns mācās, strādā vai ir bezdarbnieks neietekmē tiesības saņemt Dzīvokļa pabalstu.
- ❖ Persona nav tiesīga vienlaikus saņemt gan Dzīvokļa pabalstu gan Likuma 3. panta 1., 2. un 5. punktā paredzēto palīdzību (pašvaldībai piederošās vai tās nomātās dzīvojamās telpas izīrēšana, sociālā dzīvokļa izīrēšana, pabalsta piešķiršana dzīvojamās telpas īres vai pārvaldīšanas maksas un maksas par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, segšanai - dzīvokļa pabalsts).
- ❖ Bez vecāku gādības palikušam bērnam, informējot pašvaldību, kuras bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par ārpusģimenes aprūpi, ir tiesības saņemt dzīvokļa pabalstu bez vecāku gādības palikušam bērnam par mājokli jebkurā administratīvajā teritorijā Latvijas Republikā. Dzīvokļa pabalstu jebkurā gadījumā maksā pašvaldība, kuras bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, neatkarīgi no tā, kurā administratīvajā teritorijā persona izvēlēties sev mājokli. Vienlaikus, šī pašvaldība maksā Dzīvokļa pabalstu tādā apmērā, kādā tas ir noteikts tās saistošajos noteikumos, nevis tādā apmērā, kā to noteikusi pašvaldība, kurā persona izvēlējusies dzīves vietu.

III. PAŠVALDĪBU TIESĪBAS IZVĒLĒTIES PALĪDZĪBAS DZĪVOKĻA JAUTĀJUMA RISINĀŠANĀ SNIEGŠANAS VEIDU

Pašvaldība, sniedzot palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, var izvēlēties – piešķirt personas dzīvojamo telpu vai Dzīvokļa pabalstu. Ja pašvaldības dzīvojamā fondā ir dzīvošanas derīga dzīvojamā plātība, tad pašvaldība var šo dzīvojamo plātību ierādīt dzīvošanai bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušam bērnam. Ar šādas dzīvojamās telpas piešķiršanu secināms, ka pašvaldība ir izpildījusi savu pienākumu sniegt palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā personai. Līdz ar to pašvaldībai šajā gadījumā nav pienākuma maksāt Dzīvokļa pabalstu personai. Vienlaikus, persona, kas saņēmusi no pašvaldības dzīvojamo plātību kā palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, var pretendēt uz dzīvokļa pabalstu, kas minēts Likuma 25.pantā uz vispārīgiem nosacījumiem.

Jāatceras, ka dzīvojamai telpai, kas tiek izīrēta šajā likumā noteiktajā kārtībā, jābūt dzīvošanai derīgai. Dzīvošanai derīga dzīvojamā telpa ir apgaismojama, apkurināma telpa, kas piemērota cilvēka ilglaiģam patvērūmam un sadzīves priekšmetu izvietošanai un atbilst Ministru kabineta noteikumos paredzētajām būvniecības un higiēnas prasībām. Netīrība un vizuālie defekti, kuri novēršami ar uzkopšanu un kosmētisko remontu, nepadara dzīvojamās telpas par dzīvošanai nederīgām. Vienlaikus, ņemot vērā, ka bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni ir personas ar īpašu statusu, personas, kurām no viņiem neatkarīgo dzīves apstākļu dēļ bieži ir socializācijas grūtības, patstāvīgās dzīves iemaņu trūkums, kas pie neefektīvās sociālās palīdzības var veicināt noslieci uz devianto uzvedību, aicinām rūpīgi izvērtēt dzīves apstākļus un dzīvojamās telpas piemērotību dzīvošanai un nepieciešamības gadījumā sniegt palīdzību, padomus un atbalstu piešķirtās dzīvojamās telpas labiekārtošanai.

Gadījumā, ja pašvaldības dzīvojamā fondā nav brīva dzīvošanai derīga platība, un personu reģistrē reģistra palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā saņemšanai (tā sauktā dzīvokļu rindā), pašvaldības pienākums personai piešķirt Dzīvokļa pabalstu atbilstoši Likuma 25.² panta prasībām. Apstākļi, ka persona reģistrēta dzīvokļu rindā nenozīmē, ka personai palīdzība faktiski ir sniegta un to nevar uzskatīt par pamatu atteikt Dzīvokļa pabalsta saņemšanā. Šādu pabalstu personai ir tiesības saņemt līdz brīdim kad tai tiks piešķirta dzīvojama plātība vai kad iestāsies Likumā minētais palīdzības sniegšanas izbeigšanas termiņš.

- ✓ ***Izņēmums!*** Bez vecāku gādības palicis bērns, kas ir pašvaldības dzīvojamo telpu (izņemot sociālo dzīvokli), par kuras lietošanu dzīvojamās telpas īres līgums noslēgts līdz 2014. gada 31. decembrim, ir tiesīgs vienlaikus saņemt arī dzīvokļa pabalstu bez vecāku gādības palikušam bērnam.

Šis ir vienīgais gadījums, kad pašvaldībai jāmaksā Dzīvokļa pabalstu arī tam bez vecāku gādības palikušam bērnam, kas ir pašvaldības dzīvojamo telpu un kad persona saņem no pašvaldībai gan dzīvokli, gan Dzīvokļa pabalstu.

- ✓ Pašvaldība, realizējot brīvprātīgo atbalstu, var paredzēt, ka arī citi bāreņi un bez vecāku gādības palikuši bērni, kam pašvaldība ir piešķirusi dzīvojamo plātību, saņem Dzīvokļa pabalstu.